

Skapar en lägre skattebelastning på arbete ökade förutsättningar för en högre grad av professionalisering av det totala arbetet (beskattat plus obeskattat) i samhället? Magnus Henrekson har i två tidigare artiklar framfört ett antal argument som talar för att så är fallet. Denna slutsats har diskuterats och delvis ifrågasatts av Anita Nyberg. I detta nummer avslutas debatten med ytterligare ett inlägg av Anita Nyberg och en slutreplik av Magnus Henrekson.

Anita Nyberg

Kvinnor, män, arbete och skatter

Magnus Henrekson har i två artiklar i *Arbetsmarknad & Arbetsliv* (nr 2 1998 & nr 4 1998) pläderat för lägre skatt på arbete. Detta menar han skulle underlätta expansionen av tjänstesektorn genom att många av de arbetsuppgifter, som idag utförs som oavlönat egenarbete i hushållen, skulle professionaliseras. Den slutsatsen drar han dels genom att jämföra skatten på arbete och utvecklingen av den privata tjänstesektorn från 1970-talet till idag i Sverige och USA, dels genom att peka på att mer än hälften av allt arbete som utförs i Sverige är oavlönat.

Henreksons argumentation går ut på att skatten på arbete är låg i USA, därmed är också arbetskraftskostnaden låg och efterfrågan på arbetskraft och på hushållsnära

tjänster på marknaden hög. I Sverige däremot är skatten på arbete hög liksom arbetskraftskostnaderna. Efterfrågan på arbetskraft i den privata tjänstesektorn och på hushållsnära tjänster är låg. I USA utförs hushållsnära tjänster i högre grad på arbetsmarknaden än i Sverige och i Sverige utförs de i högre utsträckning än i USA som (obeskattat) egenarbete.

I höstnumret av *Arbetsmarknad & Arbetsliv* (nr 3, 1998) kommenterade jag Henreksons analys och slutsatser och ifrågasatte för det första att skatten på arbete slår igenom i arbetskraftskostnaderna, åtminstone på lång sikt. En hög skatt på arbete kan ju medföra lägre lönekostnader och därmed oförändrade arbetskraftskostnader. För det andra är inkomstskillnaderna mycket större i USA, vilket innebär att hushållsnära tjänster blir relativt sett billigare för höginkomst-hushåll, än i Sverige med våra internationellt sett små inkomstskillnader. För det tredje har skatten på arbete också en användnings-sida. Hög skatt som används till tjänste-produktion i den offentliga sektorn skapar

Anita Nyberg är docent vid Tema Teknisk och social förändring, Linköpings universitet och forskare vid Arbetslivsinstitutet.

arbetstillfällen och ökar sysselsättningen. Transfereringar kan såväl uppmuntra som hålla tillbaka arbetskraftsutbudet. Jag menar således att det inte finns något enkelt samband mellan skatt på arbete och sysselsättning. Därtill kommer att man behöver anlägga ett könsperspektiv på utvecklingen (Nyberg 1998).

I denna artikel tar jag upp kvinnors sysselsättning i den offentliga sektorn, tidsanvändningen i USA och Sverige, och särskilt gällande det oavlönade hushållsarbetet, skatt på arbete respektive andra faktorer och generella skattesänkningar med undantag. Allt som kommenterar till Henreksons argument för att skatten på arbete är av avgörande betydelse för sysselsättningens och det oavlönade egenarbetets omfattning och skillnader mellan USA och Sverige.

Skatten på arbete och sysselsättning i tjänstesektorn

Skatten på arbete är hög i Sverige och vi har också en stor offentlig sektor. Den offentliga sektorn har stor betydelse för kvinnors sysselsättning i Sverige liksom i många andra länder. Jag hävdar däremot inte, och på den punkten har Henrekson missuppfattat mig, att en stor offentlig sektor är en *nödvändig förutsättning* för en hög kvinnlig närvaro på arbetsmarknaden (Henrekson 1998b, s 310). Däremot menar jag bestämt att den offentliga sektorns expansion har varit av stor betydelse för ökningen i kvinnors sysselsättning i många länder. I Sverige är 60 procent av de sysselsatta kvinnorna i offentlig sektor, i Danmark 54 procent och strax under hälften i Finland, Belgien, Frankrike och Nederländerna. I EU totalt var 1996 nästan 44 procent av kvinnornas sysselsättning i offentlig sektor, medan detta gällde 22 procent av männens (Rubery & Fagan 1998).

Den offentliga sektorn har således varit av stor betydelse för utvecklingen av kvinnors inträde på arbetsmarknaden, men det betyder inte att en stor offentlig sektor är en nödvändig förutsättning för detta. Många av de arbetsuppgifter som i Sverige och andra europeiska länder utförs i den offentliga sektorn, utförs i USA i privat tjänstesektor. Men också där är det främst kvinnor som utför arbetet. Exempelvis är 82 procent av de som arbetar inom "health services" i USA kvinnor (Jacobsen 1998, tabell 2.1. och 2.6). Såväl i Europa som i USA har kvinnors sysselsättning ökat sedan 1970-talet inom såväl den offentliga sektorn som i den privata tjänstesektorn.

Henrekson poängterar att inte endast andelen sysselsatta är av intresse, utan också arbetstiden. Jag instämmer i detta, men menar samtidigt att den faktiskt arbetade tiden i hög grad beror på transfereringar och institutionella förhållanden. På dessa punkter skiljer sig USA och Sverige i hög grad. Den federala lagstiftningen i USA innebär sedan 1993 t ex en föräldraledighet på tre månader utan betalning, medan den i Sverige är 450 dagar, där 360 dagar ersätts med 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten och 90 dagar med garantibeloppet 60 kr per dag. Detta har naturligtvis betydelse för hur många timmar kvinnor lönearbetar. I USA är nästan hälften av mödrar med fyra månader gamla barn "i arbete" (Klerman & Leibowitz 1997). I Sverige räknas en stor majoritet av dem som sysselsatta, men knappast några mödrar med barn i den åldern är i arbete.

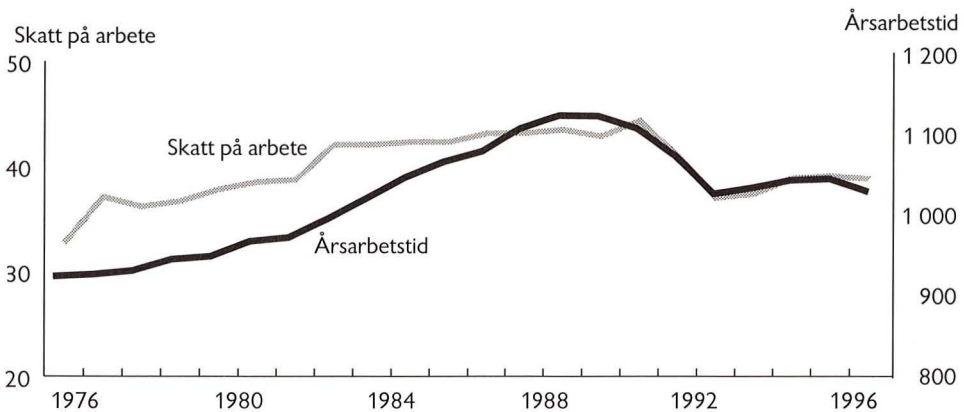
Använder man sig av de uppgifter som Henrekson presenterar gällande den genomsnittliga årsarbetstiden för svenska kvinnor, där det totala antalet arbetade timmar bland kvinnor dividerats med antalet kvinnor i åldern 16–64 år, och skatten på

arbete, finner vi en tidsmässig samvariation mellan skatt på arbete och kvinnors sysselsättningsfrekvens i Sverige. *Figur 1* visar att samtidigt som skatten på arbete höjdes, så ökade den genomsnittliga årsarbetstiden per kvinna och samtidigt som skatten på arbete sänktes, så minskade den. Det betyder nu inte att jag menar att vi borde höja skatten på arbete. Skulle vi lägga in männen i figuren så skulle det visa en negativ tidsmässig samvariation mellan skatt på arbete och mäns genomsnittliga årsarbetstid. En orsak till detta skulle bl a kunna vara ökade möjligheter till försörjning vid förtida utträde från arbetsmarknaden eftersom det i hög grad är män över 55 år som lämnat arbetsmarknaden. Detta visar på de komplicerade förhållanden som råder mellan skatten på arbete, sysselsättning i den offentliga sektorn och transfereringar, särskilt ur ett könsperspektiv.

Skillnader i sysselsättningsfrekvens (med eller utan hänsyn taget till arbetstiden) mellan könen är den främsta anledningen till att jag har svårt att se att det finns ett enkelt samband mellan skatt på arbete och sysselsättning och denna skillnad är anledningen

till att jag i min förra artikel presenterade sysselsättningen för kvinnor respektive män var för sig. Syftet var inte att diskutera jämställdhet, utan att peka på att andelen sysselsatta män i ålderskategorin 25–54 år inte skiljer sig särskilt mycket åt mellan olika OECD-länder oavsett skattenivå och de arbetar praktiskt taget alltid heltid (däremot kan vad som betecknas som heltid skilja sig åt mellan länder). När det gäller kvinnor i samma ålderskategori så är skillnaderna mycket stora både när det gäller andelen sysselsatta och när det gäller arbetstid, till synes utan samvariation med, eller möjligen en positiv sådan, med skattenivån. Dessutom har andelen sysselsatta kvinnor i OECD-länderna ökat mellan 1970-talet och 1990-talet, medan andelen män har minskat, samtidigt som skatten på arbete höjts i flertalet länder (OECD 1995). Om det finns ett samband mellan skatt på arbete och sysselsättning, så tyder utvecklingen från 1970-talet till idag närmast på att högre skatter, omsatta i sysselsättning i större offentlig sektor, har ökat sysselsättningen för kvinnor, och omsatta i framför allt olika slags ersättningar när äldre

Figur 1. Skatt på arbete och genomsnittlig årsarbetstid för kvinnor, samtliga 16–64 år, 1976–97, Sverige (källa: Skatt på arbete (totala sociala avgifter för arbetare i procent utöver lön) – Näringslivets Ekonomifakta 1997 5.3; Årsarbetstid – beräknat av Henrekson och Thulin och vänligen delgivet mig).

arbetskraft lämnar arbetsmarknaden, till minskad sysselsättning för män.

Tidsanvändning i USA och Sverige

Henreksons hypotes är också att

”den flexibla amerikanska ekonomin i hög grad kunde möta den efterfrågan på hushållsnära tjänster som uppstår när kvinnor lämnar hemmet” (1998b s, 312),

medan den höga skatten på arbete i Sverige har inneburit ”en bristande förmåga att se till att tillräckligt många arbetsuppgifter utförs yrkesmässigt” (1998b, s 306). Det borde innebära att tidsanvändningen i USA och Sverige skiljer sig åt, framför allt vad gäller

Tabell 1. Genomsnittlig tid för aktiviteter efter kön i USA (18–64 år) 1965, 1975 och 1985, och Sverige (20–64 år) 1990/91, timmar och minuter per vecka² (källa: USA – Robinson & Godbey 1997, tabell 3–9; Sverige – SCB 1992, tabell 30).

	USA		Sverige	
	1965	1975	1985	1990/91
Förvärvsarbete				
Kvinnor	19.12	19.24	22.18	26.06
Män	47.36	41.30	37.24	39.07
Hemarbete				
Kvinnor	40.12	32.54	30.54	32.14
Män	11.30	12.12	15.42	19.06
Personliga behov				
Kvinnor	74.36	77.12	75.48	73.19
Män	73.18	75.00	74.30	71.31
Fritid				
Kvinnor	34.00	38.24	38.54	35.26
Män	35.42	39.12	40.24	37.28
Därav TV				
Kvinnor	9.18	14.06	14.30	10.46
Män	11.54	15.48	15.48	13.36
Övrigt				
Kvinnor				0.45
Män				0.48
Summa				
Kvinnor	168.00	168.00	168.00	168.00
Män	168.00	168.00	168.00	168.00

den tid som ägnas hushållsarbete. Att undersöka detta är ingen lätt uppgift eftersom data om hur tiden används är mycket begränsade och det är långt ifrån oproblematiskt att jämföra tidsstudier från olika länder (Nyberg 1994; 1995).

I USA har emellertid tidsstudier genomförts 1965, 1975 och 1985 och i Sverige har SCB genomfört en tidsanvändningsstudie 1990/91.¹ Dessa används i *tabell 1* för en jämförelse mellan de två länderna. Tabellen visar att svenska kvinnor och män ägnar mer tid till förvärvsarbete (inklusive resor till och från arbetet) och till hushållsarbete än amerikanska kvinnor och män.³ En förklaring till detta är att den amerikanska tidsstudien gäller ålderskategorin 18–64 år och den svenska 20–64 år, vilket sänker tiden till såväl förvärvsarbete som hushållsarbete i USA

1. De amerikanska tidsstudierna och den svenska använder samma metod, nämligen tidsdagböcker, och klassificeringen av olika aktiviteter förefaller överensstämma relativt väl. I de fall de inte gör det har jag utgått från de amerikanska studierna (se fotnot 2). För svensk del finns även de s k HUS-projektets tidsanvändningsstudier. De är dock, så vitt jag förstår, svårare att använda som en jämförelse med de amerikanska beroende på skilda metoder, klassificeringar och ålderskategorier.

2. För att den svenska studien skall överensstämma med USA-studien har några poster i den svenska undersökningen omklassificerats: måltider i samband med arbete från förvärvsarbete till personliga behov, omsorg om andra från hemarbete till personliga behov samt studier från studier till fritid.

3. Henreksons (1998b) uppgifter stämmer inte överens med uppgifterna om förvärvsarbete i tabellen. En orsak till detta kan vara att hans uppgifter gällde 18–64 år i USA och 16–64 år i Sverige. Ju fler yngre som inkluderas, desto lägre blir den tid som ägnas förvärvsarbete. För en diskussion vad gäller skillnaden i förvärvsarbetstid i tidsanvändningsstudier och andra studier i USA se Robinson & Godbey 1997, kapitel 5.

relativt Sverige. Hur stor betydelse detta har kan vi emellertid inte avgöra.

Den tid som ägnas personliga behov har ökat något i USA och det gäller i än högre grad fritiden. Svenskar ägnar i genomsnitt mindre tid till personliga behov och fritid än amerikaner, vilket återigen delvis kan förklaras i skillnader i ålderskategorier. En annan orsak till den längre tiden för personliga behov är att man i USA ägnar betydligt mer tid till resor i samband med detta än i Sverige. Vad gäller den ökade fritiden i USA, så förefaller den ha använts nästan helt och hållet till att titta på TV. Det är också skillnader i TV-tittande som förklarar merparten av skillnaden i fritid mellan Sverige och USA. Det kan påpekas att amerikanska män i genomsnitt ägnar lika mycket tid till TV-tittande som till hushållsarbete.

Tid till hushållsarbete

Både i USA och i Sverige utförs hushållsnära tjänster yrkesmässigt. Skillnaden är att i USA sker detta i det privata näringslivet,

medan det i Sverige i hög grad sker i den offentliga sektorn. Expansionen av den privata tjänstesektorn har underlättat för amerikanska kvinnor att "lämna hemmet" både som producent av hushållsnära tjänster och som arbetsgivare. I Sverige har den offentliga sektorn haft samma funktioner.

Den tid som kvinnor såväl i USA som i Sverige ägnar hushållsarbete har minskat, medan den tid som män i genomsnitt ägnar dessa aktiviteter har ökat (Nyberg 1989). Mellan 1975 och 1985 minskade kvinnornas hushållsarbetstid i USA med cirka två timmar, medan männens ökade med cirka 3,5 (Robinson & Godbey 1997). Även när det gäller hemarbete går således utvecklingen i olika riktning för kvinnor respektive män. Jämför man Sverige (1990/91) och USA (1985) så ägnar dock svenska kvinnor och män mer tid till hushållsarbete än amerikanska kvinnor och män, *tabell 2*.

Skillnaden mellan kvinnor i USA och Sverige är inte särskilt stor – drygt en timme per vecka eller tio minuter per dag. Skillnaden är större när det gäller männen. Svenska

Tabell 2. Genomsnittlig tid för hemarbete efter kön i USA (18–64 år) 1985 och i Sverige (20–64 år) 1990/91, timmar och minuter per vecka (källa: Sverige – SCB 1992, tabell 30; USA – Robinson & Godbey 1997, figur 8).

	USA		Sverige	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Matlagning	6.29	1.54	6.42	2.47
Rengöring*	6.29	1.35	7.23	2.56
Inköp av varor och tjänster	5.15	2.52	3.24	2.28
Vård av barn	4.38	1.35	5.12	2.04
Resor i samband med hemarbete	2.28	1.54	3.13	2.55
Tvätt	2.10	0.19	2.33	0.24
Administration	1.33	1.35		
Underhåll och reparationer	0.37	1.54	0.26	2.34
Skötsel av husdjur/växter	0.37	0.48	1.11	0.51
Trädgårdsarbete	0.19	1.16	0.46	0.58
Övrigt	0.19**	0.12	1.25	1.08
Totalt	30.54	15.54	32.12	19.06

* I rengöring ingår städning samt disk och avdukning. ** Avrundning för USA, "övrigt" för Sverige.

män ägnar cirka tre timmar mer per vecka till hushållsarbete.

Som jag redan påpekat är det svårt att göra jämförelser mellan tidsstudier från olika länder och det är svårt att avgöra i vilken utsträckning skillnader beror på faktiska skillnader eller på andra faktorer. Tabell 2 visar t ex att svenskar ägnar mer tid till resor i samband med hemarbete. Detta beror sannolikt på att resor har klassificerats olika i den svenska och de amerikanska studierna. Att svenskar ägnar så mycket mer tid till skötsel av husdjur kan ju möjligen bero på att vi har fler husdjur osv. Här tar jag endast fasta på de arbetsuppgifter där skillnaden är störst.

I Sverige ägnar kvinnor och män cirka en timme vardera mer till matlagning inklusive disk och avdukning än i USA.⁴ Detta tyder på att amerikaner äter ute i högre grad än svenskar. Uteätandet har också ökat i USA. Förra året lade man för första gången ner mer pengar på att äta ute än på att äta hemma (Economist, 26 september 1998). Också i Sverige har matlagningen och disken delvis flyttat ur hemmen. För 25 år sedan fanns det cirka 2 600 krogar med utskänkningstillstånd i Sverige, idag finns det nästan 12 000. På 25 år har antalet anställda på krogar och snabbmatställen fördubblats från 30 000 till 60 000. Produktiviteten har ökat snabbare på marknaden än i hushållen, vilket bl a har ett samband med etablerandet av snabbmatställen. Det tydligaste exemplet på detta är kanske McDonalds. Antalet McDonald-restauranger har på 25 år ökat från noll till 162 och antalet anställda är idag 8 000 (Metro 6 oktober 1998). Det vill säga, produktionen av hushållsnära tjänster har vad gäller matlagning expanderat också i Sverige. Dock serverades 1991 4,8 miljoner måltider per dag i storhushåll, varav mer än hälften –

2,6 miljoner – i offentlig sektor och resterande 2,2 i privat sektor (MatSverige 1993, s III).

En annan arbetsuppgift där skillnaden är stor, är inköp av varor och tjänster, men i det fallet ägnar man mer tid till detta i USA än i Sverige. Det gäller särskilt amerikanska kvinnor som ägnar ungefär två timmar mer till detta än svenska kvinnor. Kanske är det detta som ligger bakom den utveckling i detaljhandeln som Henrekson beskriver och som visar att antalet sysselsatta i detaljhandeln i USA ökade kraftigt, medan den minskade i Sverige. Henrekson menar att

”genom denna sysselsättningsökning har man i den amerikanska detaljhandeln åstadkommit en högre servicenivå, fler butiker, ett större konkurrenstryck och lägre priser än i Sverige” (1998a, s 144).

Det är möjligt att detta är riktigt, men det förefaller inte ha inneburit att man ägnar mindre tid till inköp. Mellan 1975 och 1985 ökade dessutom den tid som ägnas åt inköp av varor och tjänster i USA (Robinson & Godbey 1997, Appendix A). Utvecklingen är för övrigt densamma i Sverige (Nyberg 1989).

Henrekson hävdar att den privata tjänstesektorn tack vare låga skatter har expanderat kraftigt i USA och hans hypotes är att detta har minskat egenarbetet. I Sverige har höga skatter bl a använts till utbyggnaden av en omfattande offentlig sektor och en

4. Den tid som ägnas städning är av ungefär samma storleksordning i de två länderna. Svenska kvinnor och män ägnar också enligt dessa uppgifter betydligt mer tid till resor i samband med hemarbete. Detta förklarar sannolikt mer av hur olika slag av resor har kategoriserats än faktiska skillnader.

hypotes skulle kunna vara att detta har minskat den tid som ägnas hushållsarbete. Den tid kvinnor ägnar hushållsarbete har också minskat. Det gäller både i Sverige och i USA, men den tid män ägnar hushållsarbete har ökat i båda länderna. Utvecklingen har således gått i olika riktning för kvinnor respektive män, men i samma riktning för kvinnor respektive män i högskattelandet Sverige och i lågskattelandet USA. Det tycks som om svenskar ägnar mer tid till matlagning än amerikaner, vilket kan ha ett samband med ett större utbud på den privata marknaden av färdiglagad mat i olika former. Men amerikaner ägnar mer tid till inköp än svenskar, vilket möjligen visar att ett ökat antal anställda i den privata tjänstesektorn inte nödvändigtvis innebär minskad tid till egenarbete.

Skatt på arbete respektive andra faktorer

Henrekson menar att skatten på arbete är av avgörande betydelse för sysselsättningen, men skriver också

”att styrkan i denna tendens bestäms i samspel med andra viktiga institutioner såsom trygghetssystemens generositet, graden av regleringar på arbetsmarknaden och flexibiliteten i lönebildningen (1998b, s 319).

På den punkten är vi helt överens. För att isolera effekterna av just skatter bör man genomföra en multivariat analys framhåller Henrekson och citerar Stephen Nickell och Richard Layard (1999), som genomfört sådana för OECD-länder, när de skriver att ”the overall tax burden on labour has a clear negative impact on both employment and labour supply” (1999, s 34). I sammanfattningen i samma artikel uttrycker sig

dock Nickell och Layard betydligt försiktigare:

”There is *some* evidence that overall labour tax rates have a short-run, and *possibly* a long-run, impact on unemployment rates. On the growth front the evidence is not robust and there is no strong reason for believing that total labour tax rates have any significant effect. Since major changes in the tax burden are hard to achieve without significant social upheavals, such as moving health or pension provision into the private sector, an alternative strategy is to alter the structure of the tax system so that things like health or pensions can be paid by a mechanism which largely mimics a private insurance system. This will add to the likelihood that such taxes are shifted wholly on to labour, thereby minimising employment effects” (1999, s 65, min kursivering).

Inte ens med hjälp av multipla regressionsanalyser kan man således vara helt säker på att skatten på arbete har en avgörande betydelse för arbetslösheten/sysselsättningen. Det är därför jag menar att det är problematiskt att, som Henrekson gör, testa ”arbetsbeskattningens långsiktiga sysselsättningseffekter” genom att göra en ”jämförelse av sysselsättningsutvecklingen i två länder över tiden med mycket olika arbetsmarknadsinstitutioner” (Henrekson 1998b, s 309) och där utvecklingen i båda länderna gått i en riktning för kvinnor och i motsatt riktning för män när det gäller sysselsättning och egenarbete.

Generella skattesänkningar med undantag

Henrekson förespråkar generella skattesänkningar och således inte särskilda skattelättnader för hushållsnära tjänster, men me-

nar också att det finns ”argument för en skattereduktion för småbarnsföräldrars köp av tjänster utförda i det egna hemmet” (1998b, s 319) och tycks (men det är oklart) kunna tänka sig en förändring i

”skattelagstiftningen så att au-pair-jobb blev lagliga i Sverige utan att såväl naturaförmåner som kontantersättning belastas med full inkomstskatt och sociala avgifter [och att] tillåta full avdragsrätt inklusive överföring av förmånsvärdet av de sociala avgifterna för arbete i andra människors hem i enlighet med den modell som föreslagits av Pålsson” (1998b, s 314).

Pålssons förslag innebär dels att det skulle vara möjligt för en make att anställa sin hustru och ge henne pensionspoäng, men också att de som köper tjänster för hemmet får göra avdrag för det på skatten, samtidigt ska de betala de sociala förmånerna och ge pensionspoäng till den som arbetar (DN, 9 mars 1998).

Frågan är om dessa åtgärder skulle bidra till de syften vi vill uppnå. Kan ett ökat antal au-pairer och av sin make anställda hustrur sägas öka sysselsättningen och minska arbetslösheten i Sverige? Det är också tveksamt om det skulle kunna sägas öka professionaliseringen. Vården av barn är i hög grad professionaliserad i Sverige som ju, utöver föräldrarna, framför allt sköts av utbildade förskollärare och barnsköterskor.

Knappast någon är motståndare till lägre skatter i sig, och alla vill vi öka sysselsättningen i den privata sektorn. Problemet är att en sänkning av skatten förefaller vara en osäker metod och framför allt att den har en kostnad. Den tidigare citerade Stephen Nickell har i en annan artikel skrivit:

”The balance of the evidence suggests that lowering payroll taxes and raising consumption taxes will have no long-run

impact on unemployment [...] This result is confirmed by the fact that if we include the payroll tax rate in any of the regressions [...] its coefficient is always negligible. It also explain why Denmark, which uniquely has no payroll taxes, has unemployment on a par with the European average and appears to derive no special employment benefit from its lack of these taxes.

The evidence on the total tax burden is less clear. One careful cross-country study has ruled out any long-run impact on the total tax burden on employment. [...] However, [Nickells resultat] suggests that the overall tax burden may raise unemployment and reduce labour supply. A 10 percentage point fall in the total tax burden reduces unemployment by around 25 percent and raises labour supply by around 2 percentage points on every measure. Of course, a 10 percentage point fall in the total tax burden is enormous. Most countries find permanently reducing expenditure by 1 percent of GDP an extremely difficult task. To generate a 10 percentage point shift would mean, for example, transferring the whole of the UK health sector to the private sector” (1999, s 69–70).⁵

Det är detta som är problemet. ”Var ska vi tåt?” Det är en sak att förespråka en skattesänkning och en annan att förespråka en sänkning av föräldrapenningen, sjukpenningen, arbetslöshetsersättningen, pensionen, bostadsbidragen och/eller nedskärningar i den offentliga sektorn för att kunna sänka skatten på arbete.

5. Det kan påpekas att en 25-procentig sänkning av arbetslösheten innebär en sänkning från t ex åtta procents arbetslöshet till sex procents.

I USA var skatten på arbete 18,5 procent 1992 och i Sverige 33,2 procent samma år (OECD 1995). Det skulle således krävas enorma besparingar för att vi skulle komma i närheten av skattenivån i USA och för att få till stånd den sortens utveckling som Henrekson förespråkar där "en större andel av arbetsuppgifterna [utförs] professionellt i en lågskatteekonomi" (Henrekson 1998b, s 306).

Jag förnekar inte att det kan finnas positiva effekter på sysselsättningen av sänkta skatter på arbete, men skatten på arbete kan inte ses avskilt från välfärdspolitik i övrigt. Förhållandet mellan skatter, socialförsäkringssystem och sysselsättning är komplicerat i sig. Läger man därtill en könsdimension, familjeförhållanden och sociala normer är det i hög grad oklart om man kan dra slutsatsen att det finns ett samband mellan skatten på arbete, sysselsättning och egenarbetets omfattning utifrån en analys av skillnader i dagens skattenivå och utvecklingen av den privata tjänstesektorn från 1970-talet till idag i två länder så olika med avseende på bl a "trygghetssystemens generositet och graden av regleringar på arbetsmarknaden" (Henrekson 1998b, s 319) som Sverige och USA.

Referenser

- Henrekson M (1998a) "En ond cirkel för tjänstesektorn" *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, årg 4, nr 2, s 137–151.
- Henrekson M (1998b) "Från en ond cirkel för tjänstesektorn till en utvidgad marknadssektor" *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, årg 4, nr 4, s 305–321.
- Jacobsen J P (1998) *The Economics of Gender*. Blackwell Publishers, Malden, Mass.
- Klerman J A & Leibowitz A (1997) "Labor Supply Effects of State Maternity Leave Legislation" I Blau F D & Ehrenberg R G (red) *Gender & Family Issues in the Workplace*. The Russel Sage Foundation, New York.
- MatSverige (1993) Utbildningsradion och Sveriges Lantbruksuniversitet, Stockholm.
- Nickell S J (1997) "Unemployment and Labor Market Rigidities: Europe versus North America" *Journal of Economic Perspectives* Volume 11, Number 3 – Summer 1997, s 55–74.
- Nickell S J & Layard R (1999) "Labour Market Institutions and Economic Performance" I Aschenfelter O & Card D (red) *Handbook of Labour Economics* Vol.3. North-Holland, Amsterdam (under utgivning).
- Nyberg A (1989) *Tekniken – kvinnornas befriare? Hushållsteknik, köpevaror, gifta kvinnors hushållsarbets- och förvärvsdeltagande 1930-talet – 1980-talet*. Avhandling. Tema Teknik och social förändring, Linköpings universitet.
- Nyberg A (1994) "Volume and Value of Household Work Compared with Labour Market Work". I *From Work in the Family and Home to an Occupational Activity*. 1992/93 Programme of Coordinated Research in the Social Field, Study Group II, Europarådet, Strasbourg.
- Nyberg A (1995) *Hemarbetets värde och volym*. Arbetsnotat 136, Tema Teknik och social förändring, Linköpings universitet.
- Nyberg A (1998) "Sänkt skatt på arbete? Subvention av vit sysselsättning eller av ett tudelat samhälle och mäns fritid?" *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, årg 4, nr 3, s 207–222.
- Näringslivets Ekonomifakta (1997) Stockholm.
- OECD (1995) *The OECD Jobs Study, Taxation, Employment and Unemployment*. OECD, Paris.
- Robinson J P & Godbey G (1997) *Time for Life. The Surprising Ways Americans Use Their Time*. The Pennsylvania State University Press, University Park, Pennsylvania.
- Rubery J & Fagan C (1998) *Equal Opportunities and Employment in the European Union*. Federal Ministry of Labour, Health and Social Affairs & Federal Minister for Women's Affairs and Consumer Protection, Wien.
- SCB (1992) "Tidsanvändningsundersökningen 1990/91" Rapport 80. Tabeller. SCB, Stockholm.